Länsstyrelsen Stockholm

Datum
2021-10-29

Beteckning
101-62818-2021

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (Ds 2021:27)

(Er beteckning: A2021/01723)

Länsstyrelsen avstår från att lämna synpunkter och bedömning av lagförslag och rättsliga förutsättningar för Arbetsförmedlingen att genomföra sina uppdrag. Länsstyrelsen lämnar synpunkter med utgångspunkt från myndighetens integrationsuppdrag.

Sammanfattning av synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet för den statliga arbetsmarknadspolitiken. Länsstyrelsen ser även vikten av ett helhetsansvar som innefattar likvärdig service i hela riket samt tillgång till ändamålsenliga insatser som svarar mot individers och arbetsgivares behov. Att ändamålsenlig samverkan tillvaratas samt att insatser ska leda till varaktig arbetsmarknadsetablering är också viktiga förtydliganden. Länsstyrelsen ser dock behov av ytterligare förtydliganden kring samverkan och medverkan även om vissa besked om former för Arbetsförmedlingens arbete lämnas. Det finns risk för att inträdet på arbetsmarknaden för individer med svagast anknytning till arbetsmarknaden försvåras till följd av Arbetsförmedlingens förändrade arbetssätt. Arbetsgivarnas kompetensförsörjningsbehov kräver fortsatt en aktiv och närvarande ansvarig myndighet där lokal och regional närvaro i samverkan är av vikt. Det finns övervägande risk för att nuvarande matchningsproblematik kvarstår, då otydligheter i ansvarsfördelning och helhetsgrepp kring branschers kompetensförsörjningsbehov samt Arbetsförmedlingens roll är otydlig. Samverkansformer kommer att påverka kommunernas arbete och uppdrag.

Särskilda synpunkter

Statliga arbetsmarknadspolitiken

Arbetsmarknadspolitiken ska vara nationellt sammanhållen och statligt finansierad. Reformeringen innebär inga förändringar av ansvarsfördelning mellan stat och kommun. Arbetsförmedlingen ska upprätthålla en likvärdig tillgång till såväl grundläggande service som arbetsmarknadspolitiska insatser i hela landet. Länsstyrelsen är positiv till förtydligande kring Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet för den statlig arbetsmarknadspolitiken. En tydlig ansvarsfördelning är till fördel för så väl den enskilde arbetssökande som företag som söker arbetskraft.

Postadress
Länsstyrelsen Stockholm
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Regeringsgatan 66

Telefon
010-223 10 00
Fax
010-223 11 10

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Det är även ett viktigt förtydligande för kommunerna och andra samverkande parter. Länsstyrelsen är även positivt till Arbetsförmedlingens ansvarar för att likvärdig service finns tillgänglig i hela landet. Myndigheten ser även betydenheten av Arbetsförmedlingens ansvarar för att insatser och stöd ska finnas för alla grupper av individer samt utifrån lokala förutsättningar och behov. Länsstyrelsen önskar dock förtydliganden och resonemang hur service ska ges för att möta behoven säkerställa heltäckande och statlig service.

Länsstyrelsen ser positivt på Arbetsförmedlingens digitala omställning för de arbetssökande och arbetsgivare vars kontakter med myndigheten underlättas. Länsstyrelsen anser dock att en heltäckande statlig service inte endast kan bestå av digitala kanaler och representation genom Statens Servicecenter. Länsstyrelsen anser därför att det krävs ytterligare förtydliganden kring hur den heltäckande statliga servicen ska säkerställas och resurssättas. Detta är särskilt viktigt för arbetssökande och arbetsgivare som är mindre benägna att använda både digitala verktyg och kanaler samt Arbetsförmedlingens former för uppföljning.

Den enskildes möjlighet till varaktig etablering på arbetsmarknaden

Länsstyrelsen ser positivt på att den enskilde arbetssökandes möjligheter till en varaktig anställning lyfts. I Stockholms län är cirka 88 200 personer arbetslösa varav knappt hälften är långtidsarbetslösa. Både antalet och andelen arbetslösa är hög och ligger över den nivå som rådde innan covid-19. Även om återhämtningen på kort sikt bedöms stark i Stockholms län riskerar antalet personer utanför arbetskraften kvarstå på permanent höga nivåer såsom i övriga riket. Klyftan mellan de som är etablerade på arbetsmarknaden och de som står utanför var tydlig innan covid-19 och har ytterligare förstärkts under pandemin. Av denna anledning ser Länsstyrelsen positivt på Arbetsförmedlingens helhetsansvar för den arbetsmarknadspolitiska bedömningen, för tillgång till insatser och uppföljning samt att insatserna ska möta individens behov för att nå varaktigt arbete.

Arbetsformer och flöden som underlättar övergångar till och mellan olika former av utbildning och arbete är av vikt. Länsstyrelsen ser dock att de med svag arbetsmarknadsanknytning, d.v.s. utrikes födda, personer med låg formell utbildningsnivå, begränsade kunskaper i svenska språket samt begränsad digital kunskap är svåra att nå med befintliga insatser. De insatser som ämnar möta de mest utsatta grupperna har många gånger ”höga trösklar” vilket gör att de med sämst förutsättningar inte nås av dessa eller inte förmår genomföra dem. Länsstyrelsen ser en ökad risk att dessa målgrupper kommer ha fortsatt svårt att hävda sig och få tillgång till de insatser som krävs för varaktigt arbetsmarknadsetablering. Länsstyrelsen ser vidare positivt på att Arbetsförmedlingen ska ha helhetsansvar för arbetslivsinriktad rehabilitering samt funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Länsstyrelsen ser dock fortsatt stor risk för att dessa gruppers behov inte tillgodoses. Det finns en betydande risk för att omställningen av Arbetsförmedlingens uppdrag blir på bekostnad av samverkan, något som är en viktig komponent i insatser och metoder för grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden. Det finns även risk för att den breda utformningen av förmedlingsinsatserna missgynnar de med

svagast ställning, då stöd som effektivt leder till etablering på arbetsmarknaden når individen sent eller uteblir.

Länsstyrelsen saknar resonemang om hur Arbetsförmedlingen ska säkerställa att nämnda risker inte uppstår. En stor andel av de inskrivna vid Arbetsförmedlingen har en svag anknytning till arbetsmarknaden. Därför är samverkansformer, övergångar mellan arbete och studier och kommunernas arbete viktigt för de, som annars inte når upp till arbetsmarknadens krav, ska finna varaktiga anställningar. Detta är även viktigt för att säkerställa jämställd service och motverka de utmaningar som utrikes födda kvinnor står inför på arbetsmarknaden.

Arbetsgivarnas kompetensförsörjningsbehov

Matchande av insatser ska utföras av externa aktörer på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten måste mer effektivt ge arbetssökande stöd att nå varaktigt arbete och möjliggöra för fler arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Matchningsproblematiken grundar sig i gap mellan förväntad produktion från arbetsgivare och arbetstagarens faktiska produktivitet samt brist på erfarenhet och kompetens hos den enskilde. Insatser för att möta dessa utmaningar är exempelvis utbildningsinsatser, anställningsstöd, praktik, rekryteringsutbildning m. m. Utöver det krävs en sammanhållen och övergripande struktur och ansvar för att detta ska vara möjligt.

Länsstyrelsen vill understryka vikten av Arbetsförmedlingens aktiva roll i samverkan med syfte att bidra till långsiktiga och socialt hållbara strukturer gällande kompetensförsörjning. Detta gäller särskilt den del av arbetskraften som har svårt att få ett varaktigt arbete och har behov av reguljär utbildning så som vuxenutbildningen, yrkeshögskolor med mera. Denna grupp är en stor andel av de arbetssökande som återfinns vid Arbetsförmedlingen idag.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att viss grundläggande service också ska omfatta stöd till arbetsgivare, även om formerna är oklara. Den lokala och regionala förankringen är av vikt för att ha god beställarkunskap. Risk finns för att Arbetsförmedlingen inte kommer att ha möjligheter att säkerställa insatser som möter arbetsgivarnas kompetensförsörjningsbehov och inte ha den överblick som krävs för att vara den sammanhållande länken.

Länsstyrelsen saknar ett resonemang kring hur Arbetsförmedlingen ska säkerställa och leva upp till sitt övergripande ansvar i ett förändrat uppdrag där matchning i stor utsträckning ska utföras av leverantörer som inte har ett helhetsansvar. Detta blir särskilt viktigt i en tid då Sverige står inför ekonomisk återhämtning och då det återigen finns kompetensförsörjningsbehov som inte möts inom sektorer som är kända ingångsbranscher i arbetslivet, så som besöksnäringen. Arbetsförmedlingens lokala och regionala kännedom om arbetsmarknad och arbetsliv kommer fortsatt att vara viktig både för arbetsmarknaden och för kompensförsörjningen samt för att Arbetsförmedlingen ska kunna genomföra sina uppdrag.

Kommunernas arbetsmarknadsinsatser

Kommunerna bedriver verksamheter och insatser, som Sfi och språk- och arbetspraktik, vilket underlättar arbetsmarknadsinträde för de med svag arbetsmarknadsanknytning. Arbetsförmedlingen ska ha ett långsiktigt och utvecklingsinriktat förhållningssätt till samverkan med kommunerna. Upparbetade och ändamålsenliga strukturer för samverkan och samordning behöver tillvaratas och utvecklas. Det är särskilt viktigt för de med svag ställning på arbetsmarknaden och där kedjor av både kommunala och statliga insatser krävs över tid. Länsstyrelsen anser däremot att det är otydligt hur samverkan och former för samverkan ska upprätthållas, särskilt i kombination med otydlighet i Arbetsförmedlingens lokala och regional närvaro.

Länsstyrelsen understryker vikten av att underlätta övergångar mellan studier och arbete för att individer med svag anknytning till arbetsmarknaden ska etablera sig långvarigt. Arbetsmarkandsnära moment ska vara en del av Sfi, därför är kommunernas samverkan med Arbetsförmedlingen avgörande. Särskilt för att kommunerna ska kunna genomföra sina uppdrag som exempelvis ändamålsenliga kombinationsutbildningar av språk- och yrkesutbildning.

Samverkan

Länsstyrelsen ser positivt på att samverkan och vikten av en välfungerande samverkan lyfts som viktig och prioriterad. Det är däremot oklart hur formerna för Arbetsförmedlingens samverkan kommer att vara utifrån det förändrade uppdrag samt de ramar och möjligheter som myndigheten kommer att ha. Landets, länets och kommunens invånare, arbetsgivare samt samverkansparter påverkats av hur Arbetsförmedlingens service och arbete genomförs. Länsstyrelsen vill poängtera att de med svagast anknytning till arbetsmarknaden missgynnas av reducerad samverkan. Därav blir den lokala närvaron och dess formerna viktig. Även samverkan och ändamålsenliga samarbeten som exempelvis DUA:s arbete med lokala jobbspår, blir viktiga att tillvarata. Samverkan krävs för att möjliggöra övergångar mellan utbildning, arbete och kompetensförsörjning.

Social Hållbarhet

Arbetsmarknadspolitikens mål är att insatser ska bidra till en välfungerande arbetsmarknad genom att bland annat skapa varaktigt högre sysselsättning och lägre arbetslöshet. Det näringspolitiska målet är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. De utbildningspolitiska målen kopplat till vuxnas lärande, som den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskola, är att skolformerna ska stödja och stimulera lärande. Det ska utveckla lärande och kompetenser som stärker den enskildes ställning i arbets- och samhällslivet och utgå från enskildes behov och förutsättningar. De tre politikområdena är beroende och hjälpta av samverkan för att uppnås ändamålsenligt och långsiktigt. Hållbara strukturer och former för samverkan och information har avgörande bäring på samhällets sociala hållbarhet

I departementsskriften tydliggörs vissa former och flöden för den statliga arbetsmarknadspolitikens utförande för att öka effektiviteten. Länsstyrelsen vill

dock poängtera att det finns en avsaknad av individperspektivet i resonemang och beskrivningar och hur de med svagast ställning på arbetsmarknaden ska kunna etablera sig varaktigt. Långtidsarbetslöshetens långsiktiga effekter på samhället och de socioekonomiska kostnaderna är stora. Länsstyrelsen vill därför synliggöra att en avsaknad eller regression av samverkan kring insatser skulle ha negativ effekt för utsatta områden. Arbetslöshet och långtidsarbetslöshet är tunga faktorer för utsatta områden och har stor påverkan vad gäller andra effekter. Enligt Delmos är den omgivande miljön danande för den enskildes framtid. Länsstyrelsen ser här starka kopplingar till Länsstyrelsernas uppdrag om samverkan samt kopplingarna mellan utbildning, arbete och länsstyrelsernas integrationsuppdrag.

Slutligen vill Länsstyrelsen poängerna att effektiva former för samverkan krävs för att motverka kompetensgap i tillgång och efterfrågan liksom i utbildning och erfarenhet. Effektiva samverkansformer motverkar undanträngningseffekter, långtidsarbetslöshet och är i linje med Agenda 2030 om de globala målen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med utvecklingsledare Rebecca Karlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tillväxtdirektör Anna Conzen och tf. förvaltningsdirektör Helena Remnerud medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.